

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

21 mai 2015*

„Trimitere preliminară — Spațiul de libertate, securitate și justiție — Competență judiciară în materie civilă și comercială — Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Competențe speciale — Articolul 6 punctul 1 — Acțiune formulată împotriva mai multor pârâți care au domiciliul în diferite state membre și care au participat la o înțelegere declarată contrară articolului 81 CE și articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European, pentru a obține obligarea în solidar a acestora la plata de daune interese și furnizarea de informații — Competența instanței sesizate în privința copârâților — Desistare față de pârâțul cu domiciliul în statul membru în care se află instanța sesizată — Competența în materie delictuală sau cvasidelictuală — Articolul 5 punctul 3 — Clauze atributive de competență — Articolul 23 — Punerea în aplicare eficace a interdicției privind înțelegerile”

În cauza C-352/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Landgericht Dortmund (Germania), prin decizia din 29 aprilie 2013, primită de Curte la 26 iunie 2013, în procedura

Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA

împotriva

Akzo Nobel NV,

Solvay SA/NV,

Kemira Oyj,

FMC Foret SA,

cu participarea:

Evonik Degussa GmbH,

Chemoxal SA,

Edison SpA,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe, domnii J. Malenovský și M. Safjan (raportor) și doamna A. Prechal, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA, de T. Funke, Rechtsanwalt;
- pentru Akzo Nobel NV, de M. Blaum și de T. Paul, Rechtsanwälte;
- pentru Solvay SA/NV, de M. Klusmann și de T. Kreifels, Rechtsanwälte;
- pentru Kemira Oyj, de U. Börger și de R. Lahme, Rechtsanwälte;
- pentru FMC Foret SA, de B. Uphoff, solicitor, și de S. Woitz, Rechtsanwalt;
- pentru Evonik Degussa GmbH, de C. Steinle și de S. Wilske, Rechtsanwälte;
- pentru Edison SpA, de A. Rinne și de T. Mühlbach, Rechtsanwälte;
- pentru guvernul francez, de D. Colas și de J. Bousin, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A.-M. Rouchaud-Joët, de M. Wilderspin și de G. Meessen, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 decembrie 2014,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 5 punctul 3, a articolului 6 punctul 1 și a articolului 23 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA (denumită în continuare „CDC”), cu sediul în Bruxelles (Belgia), pe de o parte, și Akzo Nobel NV, Solvay SA/NV, Kemira Oyj și FMC Foret SA, cu sediul în alte state membre decât Republica Federală Germania, pe de altă parte, în legătură cu acțiunea acestora în despăgubire exercitată în temeiul creanțelor reprezentând dreptul la despăgubiri care i-au fost cedate în mod direct sau indirect de 71 de întreprinderi care pretind că au suferit prejudicii ca urmare a unei încălcări a articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”).

Cadrul juridic

- 3 În considerentele (2), (11), (12), (14) și (15) ale Regulamentului nr. 44/2001 se enunță:
- „(2) Anumite disparități între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament este indispensabilă.
- [...]
- (11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.
- (12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.
- [...]
- (14) Autonomia părților într-un contract, altul decât un contract de asigurare, contract încheiat cu consumatorii sau contract de muncă în cazul căruia este permisă numai o autonomie limitată de stabilire a instanței competente, trebuie să fie respectată sub rezerva competenței exclusive a instanțelor prevăzute în prezentul regulament.
- (15) În interesul administrării armonioase a justiției este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. [...]”
- 4 Articolele 2-31 din regulamentul menționat, care figurează în capitolul II din acesta, stabilesc norme de competență.
- 5 Secțiunea 1 din acest capitol, intitulată „Dispoziții generale”, cuprinde articolul 2 alineatul (1), care are următorul cuprins:
- „Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”
- 6 Potrivit articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru, „în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”.

7 Articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru mai poate fi acționată în justiție:

1. atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței domiciliului oricăruia dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp, pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor.”

8 Articolul 23 din Regulamentul nr. 44/2001, care figurează în secțiunea 7 din respectivul capitol II, intitulată „Prorogare de competență”, prevede la alineatul (1) următoarele:

„Dacă prin convenția părților, dintre care una sau mai multe au domiciliul pe teritoriul unui stat membru, competența în soluționarea litigiului ce a survenit sau poate surveni în legătură cu un raport juridic determinat revine instanței sau instanțelor dintr-un stat membru, competența revine acelei instanțe sau instanțelor respective. Această competență este exclusivă, cu excepția unei convenții contrare a părților. Convenția atributivă de competență se încheie:

(a) în scris ori verbal cu confirmare scrisă sau

(b) într-o formă conformă cu obiceiurile statornicite între părți sau

(c) în comerțul internațional, într-o formă conformă cu uzanța cu care părțile sunt sau ar trebui să fie la curent și care, în cadrul acestui tip de comerț, este cunoscută pe larg și respectată cu regularitate de către părțile la contractele de tipul pe care îl implică domeniul comercial respectiv.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

9 CDC, o societate de drept belgian cu sediul în Bruxelles, are ca obiect de activitate recuperarea pe cale judiciară sau extrajudiciară a creanțelor reprezentând dreptul la despăgubiri al întreprinderilor afectate de un cartel. Prin actul de sesizare a instanței din 16 martie 2009, aceasta a formulat o acțiune în reparație în fața instanței de trimitere împotriva a șase întreprinderi din sectorul produselor chimice, care, cu excepția intervenientei și anterior pârâtei Evonik Degussa GmbH (denumită în continuare „Evonik Degussa”), al cărui sediu se află la Essen (Germania), sunt stabilite în alte cinci state membre decât Republica Federală Germania.

10 În susținerea acțiunii formulate, în cadrul căreia CDC urmărește obligarea în solidar a pârâtelor din litigiul principal la plata de daune interese și la furnizarea de informații, această societate invocă Decizia 2006/903/CE a Comisiei din 3 mai 2006 privind o procedură de aplicare a articolului [81 CE] și a articolului 53 din Acordul privind SEE împotriva Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret SA, Kemira OYJ, L’Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA și Arkema SA (cazul COMP/F/C.38.620 – Peroxid de hidrogen și perborat) (JO L 353, p. 54), în care Comisia Europeană a constatat că, în ceea ce privește peroxidul de hidrogen și perboratul de sodiu, pârătele din litigiul principal și alte întreprinderi au luat parte la o încălcare unică și continuă a interdicției privind înțelegerile prevăzute la articolul 81 CE și la articolul 53 din Acordul privind SEE. În această decizie se arată că încălcarea a început, cel mai târziu, la 31 ianuarie 1994 pentru a se termina, cel mai devreme, la 31 decembrie 2000. Tot potrivit deciziei menționate, încălcarea a constat în principal în schimbul de informații importante și confidențiale despre piețe și/sau despre întreprinderi, într-o limitare și/sau un control al producției, într-o împărțire a cotelor de

piață și a clienților și într-o stabilire și o supraveghere a prețurilor în cadrul unor reuniuni și a unor convorbiri telefonice multilaterale și/sau bilaterale care au avut loc mai mult sau mai puțin regulat, în principal în Belgia, în Germania și în Franța.

- 11 În această privință, CDC invocă acorduri referitoare la cesiunea de creanțe reprezentând dreptul la despăgubiri, încheiate cu 32 de întreprinderi cu sediul în 13 state membre diferite ale Uniunii Europene sau ale Spațiului Economic European (SEE), unele dintre aceste întreprinderi încheind anterior astfel de acorduri de cesiune cu alte 39 de întreprinderi. Întreprinderile în cauză activează în sectorul procesării celulozei și a hârtiei. Potrivit informațiilor furnizate de CDC, aceste întreprinderi au cumpărat între anul 1994 și anul 2006 cantități considerabile de peroxid de hidrogen din diferite state membre ale Uniunii sau ale SEE, cu precizarea că, fiind vorba despre mai multe întreprinderi, peroxidul de hidrogen a fost livrat în uzine situate în mai multe state membre. Potrivit pârâtelor din litigiul principal, unele dintre contractele de vânzare în cauză cuprindeau clauze compromisorii și clauze atributive de competență.
- 12 În luna septembrie 2009, CDC a renunțat la acțiunea formulată împotriva Evonik Degussa ca urmare a încheierii unei tranzacții cu această societate. La sfârșitul anului 2009, pârâtele din litigiul principal, care erau încă părți în proces, au chemat în cauză această din urmă societate, precum și Chemoxal SA și Edison SpA. Pârâtele din litigiul principal au ridicat, pe de altă parte, excepția de necompetență a instanței de trimitere, invocând în special diferite clauze atributive de competență și compromisorii stipulate în unele dintre contractele de vânzare încheiate cu întreprinderile care pretind că sunt victime.
- 13 În acest cadru, instanța de trimitere consideră că nu ar avea competență internațională decât în temeiul dispozițiilor articolului 5 punctul 3 și ale articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. În cazul în care ar fi îndeplinite condițiile unei astfel de competențe, CDC ar putea să acționeze în justiție pârâtele din litigiul principal în fața uneia dintre instanțele competente în temeiul dispozițiilor menționate, cu condiția ca respectiva competență a acestor instanțe să nu fie exclusă în mod valabil în temeiul articolului 23 din regulamentul menționat sau al unei clauze compromisorii.
- 14 În aceste condiții, Landgericht Dortmund a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei cereri prin care unui pârât cu sediul în statul în care se află instanța sesizată și altor pârâți care au sediul în alte state membre li se solicită, în solidar, în cadrul unei acțiuni în justiție, informații și daune interese ca urmare a unei încălcări unice și continue (a articolului 81 CE/a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, constatată de Comisie) săvârșite în mai multe state membre, la care pârâții au participat în locuri și la date diferite, este oportună instrumentarea și judecarea cererilor în același timp pentru a se evita pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor?

În acest context, trebuie să se țină seama de faptul că acțiunea formulată împotriva pârâtului cu sediul în statul în care se află instanța sesizată este retrasă după notificarea acțiunii către toți pârâții și înainte de expirarea termenului stabilit de instanță pentru depunerea memoriului în apărare și de desfășurarea primei ședințe?

2) Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul unei acțiuni prin care se solicită informații și daune interese unor pârâți cu sediul în diferite state membre, ca urmare a unei încălcări unice și continue (a articolului 81 CE/a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, constatată de Comisie) săvârșite în mai multe state membre, la care pârâții au participat în locuri și la date diferite, fapta prejudiciabilă s-a produs, în raport cu fiecare pârât și pentru toate prejudiciile invocate sau pentru prejudiciul global, în statele membre în care au fost încheiate și puse în aplicare acorduri coluzorii?

- 3) În cazul în care se solicită în justiție daune interese ca urmare a unei încălcări a articolului 81 CE/a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE (interdicția privind înțelegerile), principiul de aplicare eficace a interdicției privind înțelegerile din dreptul Uniunii permite luarea în considerare a clauzelor compromisorii și a clauzelor atributive de competență cuprinse în contractele de livrare în cazul în care aceasta determină derogarea de la normele de competență internațională prevăzute la articolul 5 punctul 3 și/sau la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în ceea ce îi privește pe toți pârâții și/sau în privința tuturor sau a unei părți din pretențiile formulate?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 15 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că norma de concentrare a competențelor în cazul pluralității de pârâți pe care această dispoziție o stabilește se poate aplica în privința unei acțiuni prin care se solicită obligarea în solidar la daune interese și la furnizarea de informații, în acest context, a unor întreprinderi care au participat în mod diferit, pe plan geografic și temporal, la o încălcare unică și continuă a interdicției privind înțelegerile prevăzute de dreptul Uniunii, constatată printr-o decizie a Comisiei, și aceasta chiar atunci când reclamantul s-a desistat de acțiunea sa față de singurul copârât care are domiciliul în statul membru în care se află sediul instanței sesizate.
- 16 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit de la bun început că articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în mod autonom, prin referire la sistemul și la obiectivele acestuia (a se vedea Hotărârea Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, punctul 29).
- 17 Norma de competență de la respectivul articol 6 punctul 1 prevede că un pârât poate fi acționat în justiție, atunci când există mai mulți pârâți, în fața instanței de la domiciliul oricărui dintre aceștia, cu condiția ca cererile să fie atât de strâns legate între ele încât să fie oportună instrumentarea și judecarea lor în același timp pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor (Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 73, precum și Hotărârea Sapir și alții, C-645/11, EU:C:2013:228, punctul 40).
- 18 Întrucât derogă de la competența de principiu a instanței de la domiciliul pârâtului menționată la articolul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, această normă specială este de strictă interpretare, nefiind posibilă interpretarea sa dincolo de ipotezele preconizate în mod explicit de regulamentul menționat (a se vedea Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 74).
- 19 Potrivit considerentelor (12) și (15) ale Regulamentului nr. 44/2001, această normă de competență răspunde obiectivului de facilitare a bunei administrări a justiției, de reducere la minimum a posibilității apariției procedurilor concurente și de evitare astfel a riscului pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor (Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 77).
- 20 Astfel, în vederea aplicării articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie verificat dacă există un raport de conexitate între diferitele cereri formulate de același reclamant împotriva unor pârâți diferiți, astfel încât să fie oportună judecarea simultană a acestora pentru a se evita riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul judecării separate a cauzelor (a se vedea Hotărârea Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, punctul 39, precum și Hotărârea Sapir și alții, C-645/11, EU:C:2013:228, punctul 42). În această privință, pentru ca anumite decizii să poată fi considerate ca fiind ireconciliabile, nu este suficient ca soluțiile să fie divergente, ci trebuie și ca această divergență să

se înscrie în cadrul aceleiași situații de fapt și de drept (a se vedea Hotărârea Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, punctul 40, Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 79, precum și Hotărârea Sapir și alții, C-645/11, EU:C:2013:228, punctul 43).

- 21 În ceea ce privește condiția existenței aceleiași situații de fapt și de drept, aceasta trebuie să fie considerată îndeplinită în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal. În pofida faptului că în mod disparat, atât din punct de vedere geografic, cât și temporal, pârătele din litigiul principal au participat la punerea în aplicare a înțelegerii în cauză încheind și executând contracte conform acesteia, înțelegerea amintită constituia, conform Deciziei 2006/903 pe care se întemeiază cererile din litigiul principal, o încălcare unică și continuă a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE. Totuși, decizia respectivă nu stabilește condițiile eventualei lor răspunderi civile, solidară, după caz, aceasta fiind stabilită de dreptul național al fiecărui stat membru.
- 22 În sfârșit, cât privește riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile, dat fiind că între diferitele legislații naționale pot exista diferențe în ceea ce privește condițiile răspunderii civile a participanților la înțelegerea ilicită, din această împrejurare rezultă riscul pronunțării unor hotărâri ireconciliabile în cazul în care ar fi inițiate acțiuni de către o pretinsă victimă a înțelegerii în fața instanțelor din diferite state membre.
- 23 Cu toate acestea, trebuie amintit că, și în ipoteza în care ar fi aplicabile legi diferite acțiunilor în despăgubire formulate de CDC împotriva pârătelor din litigiul principal în temeiul normelor de drept internațional privat ale instanței sesizate, o astfel de diferență între temeiurile juridice nu se poate opune, *per se*, aplicării articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, în măsura în care era previzibil pentru pârâți că riscau să fie acționați în justiție în statul membru în care cel puțin unul dintre ei are domiciliul (a se vedea Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 84).
- 24 Or, această ultimă condiție este îndeplinită în prezența unei decizii obligatorii a Comisiei prin care se constată o încălcare unică a dreptului Uniunii și care fundamentează pe acest fapt răspunderea fiecărui participant pentru prejudiciile care rezultă din acte delictuale ale oricărui participant la încălcarea respectivă. Astfel, în aceste împrejurări, participanții respectivi se puteau aștepta să fie urmăriți în fața instanțelor unui stat membru, în care unul dintre ei are domiciliul.
- 25 Prin urmare, este necesar să se considere că judecarea separată a acțiunilor în despăgubire împotriva mai multor societăți cu sediul în state membre diferite care au participat la o înțelegere unică și continuă, cu nerespectarea dreptului concurenței al Uniunii, poate să conducă la pronunțarea unor hotărâri ireconciliabile în sensul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 26 În aceste condiții, trebuie să se analizeze în plus în ce măsură desistarea reclamantei din litigiul principal de acțiunea sa numai în privința pârătei care are domiciliul în statul membru al instanței sesizate poate să excludă aplicabilitatea normei de competență prevăzute la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 27 Potrivit unei jurisprudențe constante, această normă nu poate fi aplicată astfel încât să poată permite unui reclamant să formuleze o cerere îndreptată împotriva mai multor pârâți numai în scopul chemării în judecată a unuia dintre aceștia în fața altei instanțe decât acelea din statul membru în care are domiciliul (Hotărârea Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, punctul 32, și Hotărârea Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punctul 78).
- 28 Curtea a precizat totuși că, atunci când cererile formulate împotriva unor pârâți diferiți sunt conexe, în sensul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, la momentul introducerii lor, norma de competență prevăzută de această dispoziție este aplicabilă fără ca, pe lângă aceasta, să fie necesar să se stabilească în mod distinct că respectivele cereri nu au fost introduse numai în scopul chemării în judecată a unuia dintre pârâți în fața altei instanțe decât acelea din statul membru în care are domiciliul (a se vedea Hotărârea Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, punctul 54).

- 29 În consecință, în cazul unor cereri care, la momentul introducerii lor, sunt conexe în sensul articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, instanța sesizată nu poate să constate un eventual abuz în privința normei de competență prevăzute de această dispoziție decât în prezența unor indicii doveditoare care îi permit să concluzioneze că reclamantul a creat sau a menținut în mod artificial condițiile de aplicare a dispoziției menționate.
- 30 În cauza principală, unele părți afirmă că între reclamanta din litigiul principal și Evonik Degussa, al cărei sediu se află în Germania, ar fi fost încheiată o tranzacție amiabilă înainte de introducerea acțiunii principale și că aceste părți ar fi amânat în mod deliberat încheierea formală a acestei tranzacții amiabile pentru o dată ulterioară introducerii acțiunii, cu unicul scop de a stabili competența instanței sesizate în privința celorlalte pârâte din litigiul principal.
- 31 Pentru a putea exclude aplicabilitatea normei de competență prevăzute la articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, o astfel de afirmație trebuie totuși să fie însoțită de indicii doveditoare care să probeze existența unei coluziuni a părților în cauză pentru a crea sau a menține, în mod artificial, condițiile de aplicare a acestei dispoziții la momentul introducerii cererii.
- 32 Deși revine instanței sesizate sarcina de a aprecia respectivele indicii, trebuie precizat totuși că simplul fapt de a desfășura negocieri în vederea unei eventuale tranzacții amiabile nu este de natură să dovedească o astfel de coluziune. În schimb, aceasta ar fi situația dacă ar rezulta că o astfel de tranzacție a fost încheiată efectiv, dar că a fost disimulată pentru a crea aparența că sunt reunite condițiile de aplicare a articolului 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 33 Având în vedere cele care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 6 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că norma de concentrare a competențelor în cazul pluralității de pârâți pe care această dispoziție o stabilește se poate aplica în privința unei acțiuni prin care se solicită obligarea în solidar la daune interese și la furnizarea de informații, în acest context, a unor întreprinderi care au participat în mod diferit, pe plan geografic și temporal, la o încălcare unică și continuă a interdicției privind înțelegerile prevăzute de dreptul Uniunii, constatată printr-o decizie a Comisiei, și aceasta chiar atunci când reclamantul s-a desistat de acțiunea sa față de singurul copârât care are domiciliul în statul membru în care se află sediul instanței sesizate, cu excepția situației în care se stabilește existența unei coluziuni între reclamant și respectivul copârât pentru a crea sau a menține, în mod artificial, condițiile de aplicare a dispoziției menționate la data introducerii acestei acțiuni.

Cu privire la a doua întrebare

- 34 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle dacă articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, atunci când se solicită în justiție daune interese unor pârâți cu sediul în diferite state membre ca urmare a unei încălcări unice și continue la care pârâții au participat în mai multe state membre la date și în locuri diferite, această încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE fiind constatată de Comisie, se consideră că fapta prejudiciabilă s-a produs, în privința fiecărui pârât și pentru toate prejudiciile invocate, în statele membre în care au fost încheiate și puse în aplicare acorduri coluzorii.
- 35 Întrucât împrejurările cauzei principale se caracterizează printr-o regrupare, în persoana reclamantei din litigiul principal, a unei pluralități de eventuale creanțe reprezentând dreptul la despăgubiri care i-au fost cedate de mai multe întreprinderi care se pretind victime ale cartelului peroxidului de hidrogen, trebuie amintit de la bun început că o cesiune de creanțe, realizată de creditorul inițial, nu poate, prin ea însăși, să aibă influență asupra determinării instanței competente potrivit articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 (Hotărârea ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 58).

- 36 În consecință, localizarea faptei prejudiciabile trebuie examinată pentru fiecare creanță reprezentând dreptul la despăgubiri, indiferent dacă a făcut obiectul unei cesiuni sau al unei regrupări.
- 37 În această privință, trebuie amintit că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în mod autonom și strict (Hotărârea Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 43).
- 38 Totuși, expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, care figurează la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al acestui prejudiciu, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (Hotărârea Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 25, și Hotărârea Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 45).
- 39 Potrivit unei jurisprudențe constante, norma de competență prevăzută la articolul 5 punctul 3 din regulamentul menționat se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea utilă a procesului (Hotărârea Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 26, și Hotărârea Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, punctul 28).
- 40 Astfel, în materie delictuală sau cvasidelictuală, instanța de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă este în mod normal cea mai adecvată să se pronunțe asupra cauzei în special din motive legate de proximitatea față de litigiu și de facilitatea administrării probelor (Hotărârea Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 27).
- 41 Identificarea unuia dintre factorii de legătură recunoscuți de jurisprudența amintită la punctul 38 din prezenta hotărâre trebuie, așadar, să permită stabilirea competenței instanței care se află în mod obiectiv în poziția cea mai potrivită pentru a aprecia dacă sunt reunite elementele constitutive ale răspunderii pârâtului, astfel încât numai instanța în a cărei rază teritorială se află factorul de legătură relevant poate fi sesizată în mod valabil (Hotărârea Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, punctul 48, și Hotărârea Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punctul 47).
- 42 Trebuie analizat unde se situează, în împrejurările cauzei principale, factorii de legătură care pot stabili competența judiciară în materie delictuală sau cvasidelictuală.

Locul evenimentului cauzator

- 43 În ceea ce privește locul evenimentului cauzator, trebuie arătat de la bun început că, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, cumpărătorii s-au aprovizionat, desigur, în cadrul unor relații contractuale cu diferiți participanți la înțelegerea în cauză. Cu toate acestea, faptul generator al prejudiciului invocat nu constă într-o eventuală încălcare a obligațiilor contractuale, ci într-o limitare a libertății contractuale cauzată de această înțelegere, această limitare atrăgând imposibilitatea cumpărătorului de a se aproviziona la un preț stabilit potrivit legilor pieței.
- 44 În aceste împrejurări, locul evenimentului cauzator al unui prejudiciu care constă în costuri suplimentare pe care cumpărătorul a trebuit să le plătească ca urmare a faptului că o înțelegere a denaturat prețurile pe piață poate fi identificat, în abstract, ca fiind cel al încheierii acestei înțelegeri. Astfel, odată ce s-a încheiat înțelegerea, participanții asigură, prin acțiunile sau prin inacțiunile lor, blocarea concurenței și denaturarea prețurilor. În ipoteza în care acest loc ar fi cunoscut, atribuirea competenței instanțelor de la locul respectiv ar răspunde obiectivelor amintite la punctul 39 din prezenta hotărâre.

- 45 Această considerație nu este totuși pertinentă în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, în care, potrivit constatărilor Comisiei, menționate în decizia de trimitere, nu ar fi posibil să se identifice un loc unic în care ar fi fost încheiată înțelegerea în cauză, întrucât această înțelegere a fost constituită dintr-un număr de acorduri coluzorii încheiate cu ocazia diferitor reuniuni și consultări care s-au desfășurat în diverse locuri în Uniune.
- 46 Considerațiile de mai sus nu privesc ipoteza în care încheierea unui acord specific dintre cele care, în ansamblul lor, constituie înțelegerea ilicită în cauză ar reprezenta, singură, evenimentul cauzator al pretinsului prejudiciu cauzat unui cumpărător, caz în care instanța în a cărei rază teritorială a fost încheiat acordul în cauză ar fi competentă să examineze prejudiciul cauzat astfel cumpărătorului respectiv.
- 47 În această ultimă ipoteză, precum și în aceea în care instanța de trimitere ar trebui să conchidă că înțelegerea în discuție în litigiul principal a fost totuși încheiată definitiv în raza sa teritorială, trebuie să se abordeze în plus și problema dacă mai mulți participanți la această înțelegere pot fi acționați în justiție în fața aceleiași instanțe.
- 48 Într-un alt context, Curtea a statuat într-adevăr că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 nu permite să se stabilească, în temeiul locului unde s-a produs fapta generatoare imputată unuia dintre presupușii autori ai unui prejudiciu, care nu este parte la litigiu, o competență jurisdicțională de a judeca o acțiune îndreptată împotriva unui alt presupus autor al prejudiciului respectiv care nu a acționat în raza teritorială a instanței sesizate (Hotărârea Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, punctul 41).
- 49 În schimb, în împrejurări precum cele în discuție în cauza principală, nimic nu s-ar opune ca mai mulți coautori să fie acționați în justiție împreună în fața aceleiași instanțe.
- 50 În consecință, atribuirea, în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, a competenței de a examina, în temeiul evenimentului cauzator și față de toți autorii unei înțelegeri ilicite, un pretins prejudiciu cauzat de aceasta depinde de identificarea, în raza teritorială a instanței sesizate, a unui eveniment concret pe parcursul căruia fie a fost definitiv încheiată această înțelegere, fie a fost încheiat un acord care constituie singur evenimentul cauzator al prejudiciului pretins a fi cauzat unui cumpărător.

Locul materializării prejudiciului

- 51 Astfel cum s-a amintit la punctul 41 din prezenta hotărâre, identificarea locului de materializare a prejudiciului trebuie să permită stabilirea competenței instanței care se află în mod obiectiv în poziția cea mai potrivită pentru a aprecia dacă sunt reunite elementele constitutive ale răspunderii pârâtului.
- 52 Din jurisprudența Curții reiese că locul materializării prejudiciului este acela în care prejudiciul invocat se manifestă în mod concret (a se vedea Hotărârea Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, punctul 27). În ceea ce privește prejudiciul care constă în costuri suplimentare plătite ca urmare a unui preț ridicat în mod artificial, precum cel al peroxidului de hidrogen care a făcut obiectul înțelegerii în discuție în litigiul principal, acest loc nu este identificabil decât pentru fiecare pretinsă victimă luată în considerare în mod individual și se va afla, în principiu, la sediul social al acesteia.
- 53 Locul respectiv prezintă toate garanțiile în vederea organizării utile a unui eventual proces, dat fiind că examinarea unei cereri de reparare a unui pretins prejudiciu cauzat unei anumite întreprinderi de o înțelegere ilicită care a fost deja constatată printr-o decizie obligatorie de Comisie depinde în principal de elementele proprii situației întreprinderii respective. În aceste împrejurări, instanța de la locul în care întreprinderea are sediul social este în mod evident cea mai în măsură să judece o astfel de cerere.

- 54 Instanța astfel identificată este competentă să judece, pentru întregul prejudiciu cauzat întreprinderii respective prin costurile suplimentare pe care le-a plătit pentru a se aproviziona cu produse care fac obiectul înțelegerii în cauză, o acțiune formulată fie împotriva oricărui autor al acestei înțelegeri, fie împotriva unei pluralități a acestora.
- 55 În schimb, întrucât competența instanței sesizate în temeiul materializării prejudiciului se limitează la prejudiciul suferit de întreprinderea al cărei sediu se situează în raza sa teritorială, un reclamant precum CDC, care regrupează, în calitate de cesionar, creanțele reprezentând dreptul la despăgubiri al mai multor întreprinderi, ar fi obligat, conform jurisprudenței amintite la punctul 35 din prezenta hotărâre, să introducă cereri distincte pentru prejudiciul suferit de fiecare dintre aceste întreprinderi în fața instanțelor în a căror rază teritorială se află sediile acestora.
- 56 Având în vedere cele care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, atunci când se solicită în justiție daune interese unor pârâți cu sediul în diferite state membre ca urmare a unei încălcări unice și continue la care pârâții au participat în mai multe state membre la date și în locuri diferite, această încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE fiind constatată de Comisie, fapta prejudiciabilă s-a produs în privința fiecărei pretinse victime, luată în considerare în mod individual, fiecare dintre acestea putând, în temeiul respectivului articol 5 punctul 3, să aleagă să introducă propria acțiune fie în fața instanței de la locul unde a fost încheiată în mod definitiv înțelegerea în cauză sau, după caz, de la locul unde a fost încheiat un acord specific și identificabil ca reprezentând, singur, evenimentul cauzator al prejudiciului pretins, fie în fața instanței de la locul unde se află propriul sediu social.

Cu privire la a treia întrebare

- 57 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere dorește să știe, în esență, dacă articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 și principiul aplicării eficace a interdicției privind înțelegerile din dreptul Uniunii trebuie interpretate în sensul că permit, în cazul în care se solicită în justiție daune interese ca urmare a unei încălcări a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, să se ia considerare clauzele atributive de competență cuprinse în contractele de livrare atunci când o astfel de luare în considerare are ca efect derogarea de la normele de competență internațională prevăzute la articolul 5 punctul 3 și/sau la articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat.
- 58 Înainte de a aborda această întrebare, trebuie să se precizeze că, în ceea ce privește unele clauze derogatorii care ar fi cuprinse de asemenea în contractele respective, dar care nu ar intra în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001, Curtea nu dispune de suficiente informații pentru a da un răspuns util instanței de trimitere.
- 59 În ceea ce privește clauzele avute în vedere de a treia întrebare și care intră în domeniul de aplicare al respectivului regulament, trebuie amintit că, în cadrul Convenției privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968 (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), Curtea a precizat că, prin încheierea unui acord de alegere a instanței conform articolului 17 din această convenție, părțile au posibilitatea de a deroga nu numai de la competența generală prevăzută la articolul 2 din aceasta, dar și de la competențele speciale prevăzute la articolele 5 și 6 din aceeași convenție (a se vedea Hotărârea Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, punctul 7).

- 60 Or, întrucât interpretarea dată de Curte în privința dispozițiilor respectivei convenții este valabilă și pentru dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001, atunci când dispozițiile acestor instrumente pot fi calificate ca fiind echivalente, trebuie arătat că această situație se regăsește în ceea ce privește articolul 17 primul paragraf din convenția amintită și articolul 23 alineatul (1) din acest regulament, care sunt redactate aproape identic (Hotărârea Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctele 19 și 20).
- 61 Prin urmare, trebuie să se considere că instanța sesizată poate, în principiu, să fie ținută de o clauză atributivă de competență care derogă de la competențele prevăzute la articolele 5 și 6 din Regulamentul nr. 44/2001 pe care părțile au convenit-o conform articolului 23 alineatul (1) din acesta.
- 62 Concluzia menționată nu poate fi repusă în discuție în lumina cerinței de aplicare eficace a interdicției privind înțelegerile. Astfel, pe de o parte, Curtea a statuat deja că normele de drept material aplicabile fondului unui litigiu nu pot avea influență asupra validității unei clauze atributive de competență conforme articolului 17 din convenția menționată la punctul 59 din prezenta hotărâre (a se vedea în acest sens Hotărârea Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, punctul 51). Conform jurisprudenței amintite la punctul 60 din prezenta hotărâre, această interpretare este pertinentă și pentru articolul 23 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 63 Pe de altă parte, trebuie să se considere că instanța sesizată nu poate, fără a pune sub semnul întrebării finalitatea Regulamentului nr. 44/2001, să refuze să ia în considerare o clauză atributivă de competență conformă cerințelor articolului 23 din acest regulament numai pentru motivul că apreciază că instanța desemnată prin această clauză nu ar asigura un efect deplin principiului aplicării eficace a interdicției privind înțelegerile întrucât nu permite victimei unei înțelegeri să obțină repararea integrală a prejudiciului pe care l-a suferit. Dimpotrivă, trebuie să se considere că sistemul de căi de atac instituit în fiecare stat membru, completat de mecanismul trimerii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, furnizează justițiabililor o garanție suficientă în această privință (a se vedea prin analogie Hotărârea Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, punctul 23).
- 64 Într-o cauză precum cea în discuție în litigiul principal, instanța sesizată va trebui totuși să se asigure, înainte de a examina condițiile de formă pe care le stabilește respectivul articol 23, că clauzele în discuție sunt într-adevăr opozabile reclamantei din litigiul principal. Astfel, după cum Curtea a precizat deja, o clauză atributivă de competență inserată într-un contract nu poate, în principiu, să își producă efectele decât în raporturile dintre părțile care și-au dat acordul la încheierea acestui contract. Pentru ca o astfel de clauză să poată fi opozabilă unui terț, este necesar, în principiu, ca el să își fi dat consimțământul în acest sens (Hotărârea Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, punctul 29).
- 65 Astfel, numai în cazul în care, în conformitate cu dreptul național aplicabil fondului, astfel cum acesta este stabilit în temeiul normelor de drept internațional privat ale instanței sesizate, terțul ar fi succedat contractantului inițial în toate drepturile și obligațiile acestuia, s-ar putea invoca împotriva sa o clauză atributivă de competență la care acest terț nu și-a dat consimțământul (a se vedea în acest sens Hotărârea Coreck, C-387/98, EU:C:2000:606, punctele 24, 25 și 30).
- 66 În cazul în care rezultă că clauzele în discuție sunt opozabile reclamantei din litigiul principal, trebuie să se examineze dacă acestea exclud efectiv competența instanței de trimitere în ceea ce privește litigiul principal.
- 67 În această privință, trebuie amintit că interpretarea unei clauze atributive de competență, pentru a stabili diferendele care intră în domeniul său de aplicare, revine instanței naționale în fața căreia este invocată (Hotărârea Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, punctul 37, și Hotărârea Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, punctul 31).
- 68 O clauză atributivă de competență nu poate privi decât diferendele născute sau care urmează să se nască cu ocazia unui raport de drept determinat, ceea ce limitează întinderea unei convenții atributive de competență doar la diferendele care își află originea în raportul de drept cu ocazia căruia a fost

convenită respectiva clauză. Această cerință are drept obiectiv să evite ca o parte să fie surprinsă de atribuirea în competența unei anumite instanțe a tuturor diferendelor care ar apărea în raporturile pe care le are cu cocontractantul ei și care și-ar afla originea în alte raporturi decât cel cu ocazia căruia a fost convenită atribuirea de competență (a se vedea în acest sens Hotărârea Powell Duffryn, C-214/89, EU:C:1992:115, punctul 31).

- 69 Având în vedere acest obiectiv, instanța de trimitere va trebui în special să considere că o clauză care se referă în mod abstract la diferendele care apar în raporturile contractuale nu privește un diferend referitor la răspunderea delictuală despre care se pretinde că revine unui cocontractant ca urmare a comportamentului său conform unei înțelegeri ilicite.
- 70 Astfel, întrucât un asemenea litigiu nu este în mod rezonabil previzibil pentru întreprinderea victimă la momentul la care a acceptat această clauză, înțelegerea ilicită în care era implicat cocontractantul nefiindu-i cunoscută la data respectivă, nu se poate considera că acest litigiu își are originea în raporturile contractuale. Prin urmare, o astfel de clauză nu ar exclude în mod valabil de la competența instanței de trimitere.
- 71 În schimb, în prezența unei clauze care se referă la diferendele privind răspunderea ce rezultă dintr-o încălcare a dreptului concurenței și care desemnează o instanță a unui alt stat membru decât cel al instanței de trimitere, aceasta din urmă ar trebui să își decline competența, chiar și atunci când clauza respectivă conduce la înlăturarea normelor de competență speciale prevăzute la articolele 5 și/sau 6 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 72 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a treia întrebare că articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că permite, în cazul în care se solicită în justiție daune interese ca urmare a unei încălcări a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, să se ia în considerare clauzele atributive de competență cuprinse în contractele de livrare, chiar dacă o astfel de luare în considerare are ca efect derogarea de la normele de competență internațională prevăzute la articolul 5 punctul 3 și/sau la articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat, cu condiția ca aceste clauze să se refere la diferendele privind răspunderea ce rezultă dintr-o încălcare a dreptului concurenței.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 73 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Articolul 6 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că norma de concentrare a competențelor în cazul pluralității de pârâți pe care această dispoziție o stabilește se poate aplica în privința unei acțiuni prin care se solicită obligarea în solidar la daune interese și la furnizarea de informații, în acest context, a unor întreprinderi care au participat în mod diferit, pe plan geografic și temporal, la o încălcare unică și continuă a interdicției privind înțelegerile prevăzute de dreptul Uniunii, constatată printr-o decizie a Comisiei Europene, și aceasta chiar atunci când reclamantul s-a desistat de acțiunea sa față de singurul copârât care are domiciliul în statul membru în care se află sediul instanței sesizate, cu excepția situației în**

care se stabilește existența unei coluziuni între reclamant și respectivul copârât pentru a crea sau a menține, în mod artificial, condițiile de aplicare a dispoziției menționate la data introducerii acestei acțiuni.

- 2) **Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, atunci când se solicită în justiție daune interese unor pârâți cu sediul în diferite state membre ca urmare a unei încălcări unice și continue la care pârâții au participat în mai multe state membre la date și în locuri diferite, această încălcare a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 fiind constatată de Comisia Europeană, fapta prejudiciabilă s-a produs în privința fiecărei pretinse victime, luată în considerare în mod individual, fiecare dintre acestea putând, în temeiul respectivului articol 5 punctul 3, să aleagă să introducă propria acțiune fie în fața instanței de la locul unde a fost încheiată în mod definitiv înțelegerea în cauză sau, după caz, de la locul unde a fost încheiat un acord specific și identificabil ca reprezentând, singur, evenimentul cauzator al prejudiciului pretins, fie în fața instanței de la locul unde se află propriul sediul social.**
- 3) **Articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că permite, în cazul în care se solicită în justiție daune interese ca urmare a unei încălcări a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992, să se ia în considerare clauzele atributive de competență cuprinse în contractele de livrare, chiar dacă o astfel de luare în considerare are ca efect derogarea de la normele de competență internațională prevăzute la articolul 5 punctul 3 și/sau la articolul 6 punctul 1 din regulamentul menționat, cu condiția ca aceste clauze să se refere la diferendele privind răspunderea ce rezultă dintr-o încălcare a dreptului concurenței.**

Semnături